

თეატრი

სეოფელ-კვირბო ლიტერატურული და მსატკრობითი გაზეთი.

29 სექტემბერი.

გამოიცემა

№ 6

კვირამბით

1885 წელსა.

ფასა „თეატრა“-სა

წლით ხუთი (5) მანეთი, ნახევარ წლით სამი (3) მან. შეიძლება ნაწილ-ნაწილად შემოკანა წლის ფასისა: ხელის-მოწერისთანვე სამი (3) მანეთი, მასში ერთი (1) მანეთი და მარიაშის თვეშიაც ერთი (1) მანეთი.
ცალკე სომეხი „თეატრა“-სა ღირს სამა (3) შაური. ფასი განცხადებისა: მეორე გვერდზედ სტრიქონზე 5 კაპ, პირველზე 10 კაპ. მთელი უკანასკნელი გვერდი 20 მანეთი, პირველი 35 მანეთი.

ხელის მოწერა მაილეგა:

თბილისში გრ. ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში და თეატრა“-ს რედაქციაში. ქუთაისში ძმ. ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გორში ს. მგალობლის შეილობან. თელავში ი. როსტომაშვილთან. გარეშე მცხოვრებთათვის აღრესი: Типанет, Редакция „Театра“.
კორესპონდენციები და საზოგადოთ ნაწერები პირდაპირ „თეატრის“-ს რედაქციაში უნდა გამოიგზავნოს. დაუბეჭდვლ წერილს რედაქცია ავტორს ვერ დაუბრუნებს.

„თეატრის“ ფასი სექტემბრის ზირველიდამ წლის დამლევაძდე 2 მანათი.

* * *

ხელად ყმაწვილს ზაწაწინას,
ჩენი მებზობლის შეიღს ნინოს,
ლოჯა წითელს და შავ-თელას,
შეერთებულ რძეს და ღვინოს.

ჯერ მის გონს ვერ შეგებია
ჭეყნიური ცოდვის ბრკყალი
და მამი ვერ აღუბეჭდავს
ბოროტებას თვისი კვალი.

ბულში უზის ანგელოზი,
მცნებითაც ჰფრინავს ცაზე
და ღრობით დაუკარგავს
მას აღვილი ქვეყანაზე.

ამ ფიქრებით ნაღელიანად
მეთხოვები ლამაზ ნინოს,
ლოჯა წითელს და შავ-თელას,
შეზავებულ რძეს და ღვინოს.

შეტრფი ამ გერიტს, მაკრამ ამ ღროს
ის ფიქრი მკლავს და მით ეჭკენესი,
რომ ამასაც არ ასცდება
ბოლოოს საზოგადო წესი.

მაიზრდება, ზოგს დასტანჯავს,
ზოგს დანდობით შეიყვარებს
და ზოგს უნდოდ ემზის ისარს
სტყუარცნის, მიწას მიაბარებს.

და შემცლარი, აიხდის რა
ძალწულობის სხეტაც სამოსს,
შელარ იგრძნობს წინანდელად
ტკბილ სიხმრებს და ფიქრს საამოს.

ცახელი.

ბიბლიოგრაფიული შენიშვნა

(„ნიკოლოზ ბარათაშვილი“, მ. მაწინდელისა. თბილ. 1885 წ.)

წერალა ზირკლი.

ბიოგრაფიულ მწერლობაში ჩვენში ამ ბოლო დროს იყენა აიდეა. ეს გარკვეული ნიშნისა. შესანიშნავის მწერლის ბიოგრაფიას თავისი საკუთარი კერძო ლიტერატურული მნიშვნელობა აქვს. ხშირად მწერლის ლიტერატურული მოღვაწეობის შეკრებას საჭიროებს ავტორის ცხოვრების ცოდნას და როცა ეს ცოდნა არა აქვთ, ბევრი რამე გაუგებარი რჩება. ეს უნდა ითქვას მეტადვე იმ გვარ მწერალზე (მაგ. პოეტი, ბელეტრისტი), რომელიც არ სუერდება ობიექტიურის სიამართლეს, ცხოვრების სინამდვილეს და ნაწარმოებში შექმნის საკუთარი სულის და გულის წაღიდი, თავისი სულიერა ანების მისწრაფებანი, იდეალები. თუ როგორც და სიადამი დიანდენ ეს წაღიდი, მისწრაფებანი, იდეალები—ამას გვიჩვენებს თვით მწერლის ცხოვრება. ამ ცხოვრების ცოდნა უნდა იყოს (და არის კიდეც) საუკეთესო სასკოლი ნაწარმოების სუბექტიური მიმართულების შეკრებისა. მაგრამ პოეტის ან ბელეტრისტის ბიოგრაფიის დაწერასაც სერსი უნდა. საკმაოდ რაღა ბიოგრაფიის გასკრელოს ცრელი ოფიტი მწერლის ცხოვრებადამ. არა,—ოფიტებთან ერთად საჭიროა შესწავლა იმ დროისა, როცა სცხოვრებდა მწერალი. დრო და უში ეყვალა მწერალს თავის საკუთარს იფერს სდებს, და მწერალიც ნება-უნებურად ემორბილება დროთა და უშითა ვითარებას. ამისათვის შესანიშნავი მწერლის ბიოგრაფია უნდა იყოს მცოდნე ისტორიკოსი იმ დროისა, როცა სცხოვრებდა და მოღვაწეობდა მისგან აღნიშნული მწერალი და თუ ბიოგრაფს აკლია მწერლის დროის ცოდნა, მაშინ იმისი ბიოგრაფიული შრომა უსულა და უსარცო ჩინისი დარჩება.

კერძოდ ნ. ბარათაშვილსად რომ ითქვას, იმის დროის საფუძვლიანად შესწავლა და მსოფლიდ ამნიარ შესწავლის შემდეგ შეისწავა მისი ბიოგრაფიისა უფრო საჭიროა, კიდრე სხვა რომელიმე პოეტისა. და ეს იმიტომ, რომ არც ერთი ჩვენი შესანიშნავი პოეტი არ არის ისეთი დრმა გამამსკრეკელი, თავისი სუბექტიური სავლისა, დარღისა, როგორც ნ. ბარათაშვილი. ჩქამოდე ბუნდით არის მოცული გარემოება, რომელიც წარმოშობა პოეტის სულის ობლობა, „განწირულის სულის კეთება და ეოკელივე გულის თქმანი მისნი. რა ეო მისეზი, როგორი შინაბანი სელს უწუბდენენ პოეტს მის თავისებურს სიმების უღრამი—ამას აგვისსსსა თანამდროვე ცხოვრების ცოდნა. მას, რასკვირველია, სედ უნდა დაერთოს კერძოვე უკველ მსრვი შესწავლა პოეტის კერძო შინაური ცხო-

ვრებისა, რადგანაც ამ უკანასკნელსაც ოვალ სანინო გავლენა აქვს ქანის მიმართულებაკედ.

სამწესად, არც ერთი ამ შინაბობაგანა არ შეუსრულება ჩვენი პოეტის ბიოგრაფს. ბატ. ზ. მთაწმინდელმა ვითომ იცის კიდეც როგორც უნდა დაიწეროს ბიოგრაფია (გვერდი 32, სვადც ამბობს, რომ საჭიროა თანამდროვე ცხოვრების ცოდნა და პოეტის შესედლება იმასკე), მაგრამ ისეთი უთავბოლო ცოდნა, რომლითაც იგი არის შეიკული, საქმეს კერ უშეკლის, სვანს კერ „განმარტებს“, თუიც ავტორი ისე აზრს არ წამოისოქვანს, რომ არა „განმარტოს“ რა... (ეს განმარტება მეტად შექუვარება მთაწმინდელ ბიოგრაფს!). როგორ „განმარტებს“ ბიოგრაფი ნ. ბარათაშვილის დროს?—ამის სიტყვებით, იმ დროს „ეოკელის კუნტულიდამ მსოლოდ დალიეისი და კიეინის სსა გამოისმოდ“, „ეომარბაზობაც შორს ეო წასული, სლუსტი, ბითური, ცსრა, ეომარი და სსვანი“, „მარტო მუსაბზები (თუ მუსამბაზი?) ავრანდობდთ, ეთაბი, გაეები და სსვა ათასი კიდეე ამისთანანი“, „ერთი უბრალა ანბანი, ერთი უბრალა სანასლო საკითხავი წიგნიც არ მოიპოვებოდა მთელს საქართველოში“ (ოჭ, ოჭ, სსვლები!), „იმ დროის მეღქსენი და მწერლები მსოლოდ აშიეი ბულბულებისა და ვარდებისთვის დნებოდენ“, „დაბალ სავსში (მსშ მალაშში?) ბატონ-ეობა არსებობდა“, „სვლს მონება სსვრამდა... „აი ამისთანა სსვოგადობაში იმეოფებოდნ და ტრიანლებდ „სული ობოლის“ და „ბედი ქაბოლის“ დამწერი“ (გვ. 10-11). შემდეგ ამნიარის მართლაც და „განმარტებითი განმარტებისა“ მკითხველი, რასკვირველია, გასტერებული რჩება და ზირ-ღია შესტყერის ზ. მთაწმინდელს, რომ მან სსვა ათასი კიდეე ამისთანანი განმარტოს, მაგრამ ათასს ვინდა დავიდეკს როცა თავისევე „განმარტებას“ უარ ჰყოფს სსვა ადგილს წარბინებული განმარტებელი: „ტეშმარტად, მეც ასევე მსურდა, რომ ჩემის შემდეგ ბისდავარად განმემარტა ბარათაშვილის თანამდროვე სვლის ცხოვრებაზე, მაგრამ... ჩემი უმთავრესი უფრადლება მსოლოდ პოეტის განსაკუთრებით ცნობებსე იქმნა მიპერობილი და არა მის დროის სვლის ცხოვრებათა შესასება (გვ. 32). გატარებული ამ განსაკუთრებით ცნობებითა, შემდეგ საკუთარის განმარტებისა, ზ. მთაწმინდელი განცვიფრებით ეკითხება თავის თავს: სსვკვირველია, ტეშმარტად, ის, თუ როგორ გამოიწურთვნა ბარათაშვილმა ის ნიჭი და მიმართულება, რო-

მლითაც ყოველი მისი ლექსის სტრიქონი გამსჭვალულია. და ამ კიოსიკის მასხვად ორ მიხედვს ასახელებს (თუძეც პარ-და-პარ ვა არა): 1) ბარათაშვილს დასალოკებული მეგობრობა ჭქონია იმ დროის საქართველოში მყოფ ზოლშელ პროფესორებთანა, 2) ბარათაშვილს ბელისსკის სტატუებიც შესვდებოდა წასვითსავთო (გვ. 18—19). განმარტებაც ამას ჭქიან!...

მკითხველი თითონაც ჭსედავს, რომ მოაწმინდელმა ვერაფერი „განმარტა“—ვერც თანამედროვე ცხოვრება და ვერც ბარათაშვილის „ნიჭი და მიმართულება, რომლითაც ყოველი მისი ლექსის სტრიქონი გამსჭვალულია, ვერ „განმარტა“ იმიტომ, რომ მას არც თანამედროვე ცხოვრება შეუსწავლია და არც ბარათაშვილის მიმართულება. და თუნდაც რომ შეესწავლა ერთიც და მეორეც, მანაც იგი ვერაფერს განმარტებდა, რადგანაც ეს იმის ხელობა არ არის და არც ამას მღაღღი აქვს, ის კი რომ ავიღოთ, რასაც შეძლებისდაგვარად „განმარტებს“ მოაწმინდელი, მასმინ დასვენა ბარათაშვილს ზოგისა შესახებ სხვა იქნება. თუ მართლაც ზოგტი მოძრაობდა ისეთს წრეში და საზოგადოებაში, სადაც, ცხოველური ინსტინქტების დამკვიდრების გარდა, სხვა არაფერსეც ჭფეჭობდნენ, მას მისი ზოგისა მოკლებული უნდა იყოს ყოველს კვილი-შობილურს იდეალს და მთლად დასავსე ეპიკურული მიმართულებით. მაგრამ ეს სომ ასე არ არის. არა, ბარათაშვილს ზოგისა სხვა ზნეობრივს ნიადაგზე უნდა აღმოცენილიყო, თვით მისი „განწირულის სულის კეთება და მოწვეული უნდა ყოფილიყო სხვა ზირობათა გავლენით, ზედ-მოქმედობით... ეპიკურულს ცხოვრებაში ტრიალმა დაჭბადა ალ. ჭვჭვამე, ამ ცხოვრების გავლენამ მის ნიჭს თავისა დალი დასავსა. ნ. ბარათაშვილის ცხოვრებაც და საზოგადოებაც სხვა უნდა ყოფილიყო და ამას გავიგებთ მასმინ, როცა მცოდნე ზირო დაგვიწერს მის ბიოგრაფიას. რაიცა შეესება ზოლშელ პროფესორებთან მეგობრობას, ამასე მსოფლიდ ის ითქმის, რომ მოაწმინდელი ვერაფრით ამტკიცებს ამ ფაქტს,—მის ეს რადდც შეუტყვიან, ამბავისთვის სადდც ყური მოუგრაგს... ვინ იყვნენ ის პროფესორები და რანარი გავლენა იქონიეს ჩვენს ზოგტიზედ—ამას სხვა დამტკიცება უნდა და ცალკური „მე შევიტყუე“ სომ დამტკიცება არ არის. ვინ იცის რას არა ტუობულობს ბატ. მოაწმინდელი და ყველა სომ ბართალი არ არის, როგორც, მაგ. შეიძლება მართალი არ იყოს ისიც, ვითომ ბელისსკის სტატუები უკითხავს ჩვენს ზოგტის...

რადგანაც ზ. მოაწმინდელის „უმთავრესი ყურადღება მიუძღობდა იქმნა განსაკუთრებით ცნობებს“ მკითხველი, უჭკველია, აჭ მანაც მოკლის მისგან რამე უჭკვო ცნობას, მაგრამ ცნობის მაგიერ ცარიელი ღ-

ზღანდარობა და ქუჩებში გაგონილი ამბები რჩება სულში. ბიოგრაფი თავ-პირს იმტკიცებს „განმარტოს“—როდის დაიბადა ნ. ბარათაშვილი; „განმარტებს“ კიდევ — „ნიკოლოზ ბარათაშვილი დაიბადა 1816 წელს“ (გვ. 1.); მაგრამ თავის „განმარტებას“ თითონვე არ-ღვეს; „დავსაც სისწორით არ ვიცით ბარათაშვილას შესახებ თუ როდის დაიბადა“ (გვ. 28). ასეც და ისეც, როგორც გნებავთ! ესეც „განსაკუთრებით ცნობას“...

მაგრამ უფრო ახილებული „განსაკუთრებით ცნობები“ მოჭევს ზ. ბიოგრაფის ზოგტის ემაწვილობასე. ზოგტი ზირველად კალოუბნიან სკოლაში მიუცდით, სადაც „მასწავლებლები თავის დღეში არც ზურსა და არც წყლს არ ვადულობდნენ“. რატომ?—გამომცხვარი ზური შავიბებს მიჭქნდით და წყლსაც ისინი უხადავდნენ მასწავლებლებს. (გვ. 5). არ ეყოფოდით თუ? სხვა რამე რა საჭირო იყო?! „შატარობის დროს ნ. ბარათაშვილი მეტის მეტი ანცი ყოფილა; ზოგს თავის გაუტესდა, ზოგს პირსა, ზოგს ცხვირ ზირადამ სასილსაც ადინდა, ზოგთ გლკებს ავოშებსაც (?) დაუძტკრეკდა; მეტის-მეტი ჩქარა ყოფილა; ამხანაგებში კი ტინტულიანი (ჭინტულიანი იმიტომ, რომ „ერთობ ფაქზით უვლიდნენ“! მეტის მეტი კარგად სწავლობდა, თუძეც ცოტა ჭარბანი იყო; მეტის მეტი მოტანცვე იყო, მთამაშე, მარდი, ცქვტი; ამკვარის სომარდის მეოსებით კიბიბგანც დომოვარდა და ორთავე ფესება დამტკირა (მას მარდები სულ ფესებს უნდა იმტკიცედნენ...), სკოლაში ჭართული წერა-კითხვა ჭვევარება, დიდი ნიჭიერა ყოფილა (გვ. 6—7) ეს გახლავთ „განსაკუთრებით ცნობები“ ზოგტის საემაწვილაკემდე!... რუსული სიტყვისა არ იყოს, თითონ ეშმაგვ კი ფესს მოიტყეს ამხარის ცნობებით!... „განსაკუთრებით ცნობების“ ავტორი არა სკვრდება ყველა ამას და დაწვრილებით „განმარტებს“ ზოგტის ტანსახმელს; „ბარათაშვილს (შავიბდობის დროს) ჭართული ტანსახმელი სცმია, თუთი მადის ჩერქესკა, თავადური პატარა ლურჯი ჭედი, პატარა ხანკალი, ვერცხლის ჭამარი ბუშმენტანია“ (იჭვე). დასაკვარველია, სწავლის შესრულების შემდეგ ზოგტი ფერს იცვლავდა და იცვლავ კიდევ: „ვერობიული ტანსახმელი ჩაუცვამს, ჩაღას ჭეთი დაუსურნია, ახე ჩაღმულ-ღასურული ერთიკელ გერესელამქსაც უნსავს ანხისატის ეზოში“ (გვ. 9). ტანსახმელის გამცვლავს ვინაზ დაგადევს, ხასათიც კი შეტვლია ზოგტი: „მეგობრობაში ჩასიბული სომარა იყო, უყვარდა ოსურხობა, სკარნობა, ჭორაკობა, ცუდლუტობა, ცელქობა, ჭალების აყოლა (გვ. 10, 12); ცხარე შესედულობაც კი ჭქონია: მოსამსახურებს თავს არ უყვარებდა, სშირად პირსაც თითონ იბიდა და ჩეჭებისაც თითონ სწმენდა“ (გვ. 9). ამას ჩვენს კრთის

საკუთარს „განსაკუთრებითი ცნობას“ დაუმტკობთ: ზურ-საც თავის სკლავთ სკამდა და წყაღსაც თავის ჰირით სკამდა!) მაგრამ კინაღამ არ დავიღუპეთ და ერთი ძვირფასი „განსაკუთრებითი ცნობა“ დაგვივიწყდა, — „ქეიფის დროს ყველა ტატოს ემსდა!“ (გვ. 10).

ბიოგრაფი არ იგვიწყებს ჰოეტის სასიყრებასაც: „ბარათაშვილი მოთეთრო სახის კაცი ყოფილა, სახით გრძელი, შორიდა მარლიანი შესასკელი, ახლადან კი დასკუნული, შავი თვლებით, წაბლის ფერის თმით, ტანით შუათანა, საშუალოს სისქისა“ (გვ. 30). მაგრამ კმარა. ჩვენ არ გვინდა ყველა „განსაკუთრებითი ცნობა“ ცალკე მოკისსენიოთ და ან რა საჭიროა! მკითხველი თითონაც ჰსჯებას — რა დირსებისა მთაწმინდელის შრომა, ჰსჯებას-რა ჰკუის და ცოდნის გაცთან გვაქვს სსქე... სამწუხარო ის არის უფრო, რომ ამ ჰკუის და ცოდნის კაცი თავის ჰქვში არ დგება და შედიდურად, გან-

რისსებით სჯის ჩვენს ლიტერატურულ მიმართულებაზე, წარსულ ისტორიულ ცხოვრებაზე; ილანძვება, უღიარად ისენიებს... ვის? — ირაკლი მეორეს!... ვინ? — წ. მთაწმინდელი!... ჩისთვის? — მისთვის, რომ ვითომ გზას აკსცილდით, ჰისარკვი აღარ გვიყვარს, წ. ნიკოლაძეს და ანტ. ფურძელაძეს დირსეულად არ ვაფასებთ, მკვლს ქართულ წიგნებს ვბეჭდავთ, ვკითხულობთ: „დრო იყო, როცა მკვლ წიგნებს მნიშვნელობა ჰქონდა, დღეს ის ჩვენთვის გროშით არა ღირს“ (გვ. 26) — ასე გაიმასის ახალი აზრის წინა-მობედი. ამაზე შემდეგისთვის, თუ კი მკითხველი არ გავიწყობა, რომ ამოდენა დროს განდომებთ წ. მთაწმინდელის ჰკუა-ცოდნის ნაწარმებს...

წ. ურბნელი.

ს. თიანეთი.
20 ენგენისოვეს.

„თეატრის“ კორამსკონდენსია

ქუთაისი, სექტემბრინ 16-ს.

ეტად სასიამოვნო და საყურადღებო მოვლენათ უნდა ჩაითვალოს ქართული დრამატულის დასის დაარსება მუთაისში. თეატრის მნიშვნელობაზე მეტი იქნება ლაპარაკი ჩემის მხრით; თეატრზე რაც თქმულა ჩვენს ყურნალ-გაზეთებში ისიც საკმარისია. ამას კი მოვახსენებთ: თეატრი ჩვენს ქვეყნის სხვადასხვა ალაგებში ისე მკვიდრად არსად შეუძლია ფეხი მოიდგას, როგორც მუთაისში. მიზეზი ამისი ცხადია: მუთაისში უფრო მეტი ქართველობა ცხოვრობს და იმერლები ბუნებითად ძრიელ მოყვარულნი არიან გრძობათა ამაღლელებლს და გემოვნების დამკამყოფილებლს სანახებებს. მაგრამ ეს ხალხის თვისება არ კმარა, რომ თეატრმა მკვიდრად ფეხი მოიდგას. აქ საჭიროა თვით თეატრის საქმის დაყენება რიგინად. ხშირად პირველი ნაბიჯისაგან არ არის დამოკიდებული ბედი და იღბალი საქმისა. ჩვენი ნორჩი თეატრის პირველი ნაბიჯი მეტად კარგია. ის არ კმარა. თეატრის დღეგრძელობისათვის საჭიროა სინილისიანი შრომა, მოთამაშეთა

ერთ-სულობა და სიფრთხილით და დაკვირვებით საქმიანობა.

მხლა მოკლეთ ჩამოეთვალოთ ვინ შეადგენს უმთავრესს პირებს ჩვენის თეატრისას:

თეატრის გამგებელი და რეჟისორი არის გ. მესხი და ვერეთე უმთავრესი დრამატული როლების აღმასრულებელი. როგორც ნიჟიერს აქტიორს, დიდი ხანია ჩვენი საზოგადოება კარგად იცნობს ბ. მესხს. როგორც გამგებელი თეატრისა ამაზე არაფერი შეგვიძლია თქმა; დროება დაგვანახებებს მის ვარგისობას და უფარგისობას ამ საქმეში.

მეორე საყურადღებო მოთამაშეა ეფემია მესხისა. ის მოთამაშე ქალი ბუნებას დაუსაჩუქრებია ყოველივე იმ ღირსებით, რომელნიც საჭირონი არიან აქტიონისათვის. სასიამოვნო გარეგნობა, მშვენიერი ხმა, წმინდა ქართული ენით საუბარი, როლების შეგნება და მისი მოხდენილი თამაში დიდს იმედს გვაძლევს, რომ ე. მესხისა დაიჭერს ჩვენს სცენაზე არა უკანასკნელს ალავს.

მეორე მოთამაშე ქალია, ზ. მაჭულაძის ასული. ის ქალი მიუცილებლად ივარგებს სცენაზე, მხოლოდ სითამამე აკლია და როლების შეგნება.

ბ. ს. ზაგლეშვილი წესიერად ასრულებს დრამატიკულ როლს. საზოგადოებას მოსწონს. ჩვენ მხოლოდ ურჩევთ თვალის სმარებაში გადაჭარბება არ იხმაროს.

ბ. ს. გატირელი კომიკურ როლებში ივარგებს; ურჩევთ ქართული ენის შესწავლას და სიტყვების გარკვევით წარმოსთქმას.

ბ. ა. მანდელი ეს მოთამაშე კარგია, მხოლოდ როლების სწავლაში ცუდლუტია. ხშირად სცენაზე უადგილო ალაგს სჩერდება და არ იცის რა სთქვას. როლების გაზეზირება ეჭირება.

პი ეს გახლავთ ჯერ-ჯერობით პირველი მოთამაშენი ჩვენის დასისა.

მეორე წარმოდგენა ამ დასს ჰქონდა სექტემბრის 15-ს. ითამაშეს ორ-მოკმედებიანი დრამა „შემოილი“ ფრანგული ნათარგმნი და საგარელოს ვოდეილი „ბაიუში“. ტეატრის დარბაზი ხალხით საყვე იყო. საზოგადოების აღტაცებას საზღვარი არ ჰქონდა. შევლა მოთამაშეთა საზოგადოებამ თანა-გრძობა გამოუცხადა. წარმოდგენა დასრულდა ლეკურით. ზურნა,

ლუღუკი და სალამური ძრიელ ამშვენებდა წარმოდგენას სამხედრო მუსიკის მაგიერად.

სხვა ახალ ამბებში აღენიშნათ კრებების დაწყება ქართული გრამატიკის ტერმინების შესახებ. მიზანი კრებისა არის, რომ ყველა ქართული ენის მასწავლებლები შეთანხმდნ ერთი ტერმინების ხმარებით სასწავლებლებში. სხვა-და-სხვა ტერმინების ხმარება ძრიელ აზრკოლებდა ქართული ენის წარმატებას. ძრებებზე საკმაოდ ესწრება ხალხი. მანდილოსნებიც დაიარებიან. საქმეც რიგიანად მიდის. თავის დროზე „ტეატრში“ დაიბეჭდება რომელ ტერმინებს მიიღებს კრება სასწავლებლებში სახმარებლად.

ამ თვის 14-ს ბულვარში იყო გამართული ალგერო ჭუთაისის საქალგო გიმნაზიის სასარგებლოდ და ამ თვის 15-ს სამეფო სახლში—სატანცაო საღამო ღარიბთ მოსწავლეთა სასარგებლოდ. ეს ხომ ყველა სასიამოვნო ამბებია; ჭუთაისის გუბერნიის სხვა-და-სხვა კუთხეებიდან წლფელს ჭუთაისში ზუთასამღი ყმაშილი ჩამოიყვანეს სასწავლებლებში მისაღებათ.

ქუთათური მეზატანე.

ფელტონი

საბრალლო პარლისახარი

(ნამღვილი ამაგი ჩვენის ცხოვრებიდამ).

მეტის-მეტა სიამეყე, გაზვიადებული ღირსე-ბეებით შეკრება თავის თავისა არ არის მოსწონი და ბევრსაც აზიანებს მისკე, ვისაც ეს სენი გავლობია, მაგრამ რაც გინდა კაცი თავ-მდაბალი იუოს, მაინც ეს სენი ცოტად, თუ ბევრად თანა სდევს უკვლას. ბევრს ამაუფეს კაცი ჭკუის ძლიერებით, მაგრამ, ჭამლეუისა არ იუოს, ბევრი ისეთი, რამ ვიდევ არის ბუნებაში, რაც ბრძენთ არც კი დაჭსიანძრებათ. ანა ჩკუ-ულერბივი და ბუნების კანონთა გარეშე ის არის ჩკუნს მოკლე მოთხრობაში, რომ უკვლავ ქალი იბადება, ისრ-დება და მერე თხოვდება; ჩკუნი გარდისასარი კი გაიზარ-და უდედოთ, მაგრამ დედობა და ღალაობა გაუწია ერთბა პტიოსანმა კაცმა, რომელმაც იმდენი შრომა

და ღვაწლი დასდო მას, რომ მალე თითონაც თან გა-დაჭკუა. დაჩნა საბრალლო თითხმეტის წლის ქვერვი. არც კრას მშენიერს და მზითვიანს ქალს იმდენი მთხოვნე-ლი არა ჭყოლია, რამდენიც გარდისასარს ჭყანდა. მერე სულ ვერძა მოკლეი, განთლებული, ტალიე-ტალიე ბიჭები! ერთის სიტყვით, შეჯასება, მაჭსკულების სრბო-ლა აჭეთ-იჭეთ და ერთმანეთის შესეთება ბევრი იყო. ასე გაშინვეთ, ხმა გაჭრტელდა, რომ სხასეთის შაჭის, ორს მაშრიეღს და სამს მღღობელს სემწიფის შეილებსაც კი გამოეგზავნათ თავიანთი გეწირები და გარდისასარის სული ეთხოვანთ, როგორც ამბობენ ჩვენში, ნასეგრად გარუსებულები. კინაღამ მოგეტყვის გარდისასარი, რომ ღუარსაბ თათქარბიე არ ხარუულიყო ამ სეჭკეში. იმას ეფერ-ნებისა იჭიღამ თავისა სუტ-ენიანა, რომლისთვასაც და-

გებრებნა; აი დედა ბტრისასაო! განა მე ისრე დაბე-
რებულვარ, რომ ჩვენიდამ ქალი სსკამ წაიყვანოს? და-
ტრიალდი, სუტ-კენინა, თორემ, მამა არ წამიწყდება,
სამი კვირა სვლარეში სულს ამოგართმევო“. და სს.
სსკათა მთხოველთაშორის გამბრჯვა ერთმა იმ გვარის
ემწვილმა, რომლის წინაშემაც, როგორც მოგვიოს-
რობს ერთი ქართული ანდაზა, რაღაც დიდი სსეობის
წინააღმდეგი დანაშაულობა ჩადინა და იმას მაგიერ სს-
ბრალე ურთის გადასდევინეს. შეიყვარა უერთმავები,
გაიწვიმა უღვაშები, აურ-ხამოურა ახალ-გაზდა ქვრავი
გარდისასრის ფანჯრებს და შესძინა: „ქვრავი მიუკან
ქვრავი მე, ქვრავის სულის ჭირამე“. საქმე განაღდა,
მაგრამ უბედურება ეს იყო, რომ გარდისასრის პატრო-
ნები ექვსასს თუთისს ურდს თხოვლობდა და ჩვენს კნაოს
გი თავსედ მომეტებულად ვიბეში უფრო თავიბეში უთამ-
შებდენ. ეჭ, ნათქომა: „ბედი მომეც და სსსსეეეედ
გადამგდო“. ერთს სვამოს, როდესაც ჩვენი კნაოსი
იმედ მოხდელი და ბოლმა მოწოდელი ზურგწამსჯარი
ცხენივით ბრტყდა და სვლადგად კოტრიალგდა, ვი-
ლამც კარები მოკრთალებით შეატრალა და შესძინა:
„კნაოს, შინ არა ბრძანდებით?“—„ეჭ, გეო, შენ?—
შინა ვარ, შინა? მობრძანდი, ჩემო მსსსელო!—უბასუ-
ხა იქვამი, ვადმოსტა, მუსლესუდ დემეა იმის წინ და
შეჭბლვალ: „გეო ჟან, მაშეკლე რამე, თორემ ეს არის
ვიღებები!“—„ვა, ვა, ეს რასა ვსედა?... კნაოსჯან,
ეგრე თავის მოღწერება გავგონიდა? მობრძანდი, დებრ-
ძანდი! ემასთვის არა სტირი, ვაი ამისი გამჩენი დაიქ-
და, აქა... დარდმანდულად გვადწია გეომ კაბის კალთა,
ახალუხის ვიბიამ ამოიღო შეკრული კონება სვიანცე-
ბისა და სტოლსედ დასეიქა. კნაოს აზრკუნამე მთლად
თვალვად გარდაიქდა. მერე გაქანდა, მოკვივა, გეოს
საზროშტათ, გაუტრიალდა და რაღაც სხოცარი რძეკა
ჩამოურა. გეო, მოუბრუნდა მერე იმასკენ აუქშიე აზრ-
კუნამე, იცო, ეს მე რომ ვითამაშე, რა თამაშობა? ეს
სსსსნიური ვჩუხა. ევრობაში რომ ვიყავი, ამას მეტა
ვერ ვისწავლვარ.

— ჭო, კარგი, კნაოსო, ტუტურება ნუ დაწეე,
მოდი რა გითხრა. აი ეს იფელი. მე შენი არაფერი მან-
და, მხოლოდ გამოაცხადე, რომ გეო თართ-ზურგე-
ლოვი ხეში მეკვარე. ე. ი. შაფერი, რაღა, იყო-თქო...

— ბატონი ბრძანდებით, ბატონი ბრძანდებით!
შაფერათ ვა არა, თუნდა სესესზრად გამოგაცხადებ,
სიფანტოვით მაყვარა კნაოს აუქშიე აზრკუნამე და ამით
განშორდენ ერთმანეთს.

მეორე დღეს ქორწილი იყო. ნეემე მეტის აღტა-
ცებთა-აღარ იცოდა რა ექმნა. ბატონალი ძრეულ დღო-
სებული იყო და იმის მოღრუბულ სსსესედ ადვილად
ამოიკითხვდით:

„რა ვენა, რა უფო თავსაო,
მერე ამ ტუტურ ქმარსაო?
არ შეეძლება შენახვა,
არც დამანებებს თავსაო.“

ღვინით დაბუქებული მყურები, თურცა შირში შე-
სისის ეუბნებოდენ საბრალე გარდისასრის და ბედნიერე-
ბას ულოცავდენ, მაგრამ გულში გი ჭტრძობდენ რა ქა-
რავიშეტას სელშიან ჩაკარდა და თითქმის შეუცვლელად
ამას მღეროდენ:

„რა ქნას, რომ არა ტროოდეს შვი და ხველი ქალია,
პირ დაპირ ჩამოუდებდა თავ-ცარიელი ქმარი...“ და სს.

II

გარდისასარი, ყველასთვის სსტროფო და სსსსტრე-
ლი, სსკვირეული თვისების ქალი იყო. ის თავის თავად
არც ღამსია იყო, არც გონჯი, არც ჭკვიანი არც სუ-
ლელი. არც ფული ჭქანდა, არც მსითევი; მაგრამ ყვე-
ლაფერი ქმარსედ იყო დამოკიდებული. თუ რაგინი
ქმარი შეჭსვდებოდა გარდისასარი ჭკვიანიც გასდებოდა
და მდიდარიც, — თავის ქმარსაც გაბედნიერებდა; თუ არა
და ძრეულ ადვილად მოამატებდა ყველას თავს და ადვი-
ლად მოჭკვავდა ის სენი, რომლისკენაც ბუნებითვე მა-
დრეკილება ჭქონდა და ვაი თავის დამჭერი ეჭკრებოდა.
მე ჭტორიანობასედ მოგასსენებთ. მართლაც საბრალე
გარდისასარი დღათი დღე ფეუსდებოდა კნაოს აუქშიე
აზრკუნამის სელში და სსსსილარი ხეებოდა. თითოსაც
მიჭეო ხელი ცუდ-უბრალე ჭტორიანობას და ბოლოს
დროს იქმდე მადწია, რომ ერთი უბრალე ავლბრეული
სამჭკჩა დედა-კაციც ღაჩ ავობებდა. თან-და-თან შემო-
აწვა ეს სენი. გულს ეცა და თან გაიტანა უბედური,
როდესაც აუქშიე აზრკუნამე გასეთში ქეიფობაში იყო
გართული. შეატეობინეს, ჩამოვიდა და შარდაშარ კარე-
ბიამევე ის დაიღრიალა: ვამე დაღუპალას, ვინღა ვად-
მანდის ჩემს რვა ას თუთისს ვალს?... წამოდგა იგივე
გეო თართ-ზურგელოვი, წამოდგა კნაოს ღურსაბ თა-
თქამე და სცეს ნუტეში ამ სიტყვებით; ნუ შესწუხ-
დება, შეკეწვიით... აქ არა ვართ. აა, როცა წლის წირ-
ვაში თავს მოიხრსავ, მაშინ შენი ვალც გარდასდელი
იქნება...“ ესე უბედური შეიქმნა საბრალე გარდისასარი.
მაგრამ მეკვარი მინც ყველასთვის სსეკრეული ხდება.
საბრალე უგანასენელს დღებეში, უსეირო ქმარს გადა-
კიდე, იქმდე შეამატა ყველას თავი, რომ ტრტლამა გარდი-
სასარს ემასოდენ; ესღა გი ყველასთვის დაუკაწვარა გარ-
დისასარი შეიქმნა. ესეთი გასლავთ ეს ჩვენი დაუნდო-
ბელი წუთის სოფელი!

III

კნაოს აუქშიე აზრკუნამე ბატონის სსსს მოწვენი-

ლი გასდღათ, მაგრამ როდესაც შეიტყო, რომ თავის მოსამზად მეგობრება რვა ასთუმანს შეესწირავენ ცოტა მოისედა და ძველებურად ცმუკავა შექმნა. ზედაც, საიდგამაც სუტ-ქინის გაუტევერს და ყურში ჩასწორჩელა:

ნუ ინაღვლებ, გენაცვალე, ისეოს შექრთავ კადეკ, რომ ვანდისასაწის თსუთშეტს სჯობდეს... ამის შემდეგ სომ სულ წელში გასწორდა ჩვენი ჯმრეკუნიძე.
დავით სოსლანი.

რუსული თეატრი

ამჟნა. სამშაბათს, 24 ენენსთვეს თბილისის თეატრში წარმოადგინეს მეორედ „Жизнь за Царя“ (ვლინკას თხზულება). ამ ოპერამ ბევრად უკეთ ჩაიარა პირველ წარმოდგენაზე.

ანტონიდას როლს ასრულებდა ქ. მანკავცკია. ამ ჩინებულმა არტისტკამ თავის ჩინებული თამაშობით „რიგოლეტოში“ (დელიდას როლი) საზოგადოების ყურადღება უკვე დაიმსახურა. „Жизнь за Царя“-შიაც კარგათ შეასრულა თავისი როლი, რომლითაც გამოიწვია საზოგადოებაში ბევრი ტაშის

კერა. არც ბატ. ლოდი იყო ურიგო საბინინის როლში. ახალი არტისტი ბატ. მანკავცკია თამაშობდა სუსანინის როლს. ეს არტისტი თან-და-თან იწრთენება და სცენას ეჩვევა. დაზიდვის ქალი (ენია) ცოტა ხმაზე ვერ იყო, ეს მეტადრე მაღალ ნოტებში ეტყობოდა.

თეატრი თითქმის ნახევრად ცარიელი იყო. ამის მიზეზი, ჩვენის აზრით, ის არის რომ პირველი წარმოდგენა ოპერისა „Жизнь за Царя“ მოუმზადებლობის გამო ძალიან სუსტათ ჩაიარა.

შინაური ამბები

◆◆ ჩვენი ქართული დრამატული დასის არტისტები თანდათან იკრიბებიან თბილისში. ოქტომბრის ექვსიდან იწყობა სეზონი. ძველ აქტიორების გარდა წელს მოწვეულნი არიან ახალი პირებიც. ძველ არტისტებს შორის მოწვეულნი არიან ნ. ჯორჯაძე და ვ. მერკულოვისა.

◆◆ ჩვენი დრამატული არტისტი ბატ. ალექსევი-მესხიევი ბატ. დითუაშვილს მიუწვევია თავის დრამატულ დასში მესამე ხარისხის როლების ამასრულებლათ. რამ აიძულა ბატ. ალექსევი-მესხიევი დაეტოვებინა ქართული სცენა?

◆◆ გამოვიდა და დაურიგდა ხელის მომწერლეს უკრნალი „ივერია“ (№ VII, ივლისი) შემდეგის შინაარსით: ა. მოძღვარი, მოთხრობა ა. მოჩუბარძისა. ბ. სასაღსო ღეკსება. გ. კენიან ნეკტარინა (ისტორიული მოთხრობა ქართველთ ცხოვრებიდამ) თხზ. ვალ. ჩერნისა. დ. ზედაგოგიური მოსაზრებანი „ქართული ქრისტომატია“ უმცროს კლასებისათვის შედგენილი მიხეილ ნასიძისაგან. ე. სასაღსო ღეკსება (შეკრებილი ს. ლონდაძისაგან). ვ. ქანთული ფეული მ. ჯანაშვილისა. ზ. განცხადებანი ლ. დამატება: მასალა ისტორიისათვის (დასასრული).

რედაქტორი და გამომცემელი ვ. ხახშიძე.

გ ა ნ ც ხ ა ღ ე ბ ა ნ ი

საუოველ-კვირაო ლიტერატურული და მსატვრობითი გასეთი

„თეატრი“

გამოიქმა 1885 წ. ენკენასთვიდამ ქ. თბილისში. გარდა პირ-და-პირი თვის დანიშნულებისა, ე. ი. ადგილობრივი თეატრების (განსაკუთრებით ქართული) მდგომარეობის დაწვრილებით აღწერისა, «თეატრი», ჩვენ ლიტერატურასაც თვალს ადევნებს. დრო გამოშვებით «თეატრი»-ში მკითხველი ნახავს მოთხრობებს, ლექსებს და ბევრს სხვა-და-სხვა, ჩვენი მკითხველთათვის, საუურადღებო ამბებს.

ჩვენ ლიტერატურაში გამომჩენილ მოღვაწეთ «თეატრი»-ს აღუოქვეს თავინთი მონაწილეობა.

«თეატრი» გამოვა კვირაში ერთხელ. კვირადღით. ფასი «თეატრი»-ს: წლით როგორც ქალქის, აგრეოვე გარეშე სელის მომწერთათვის ღირს ხუთი (5) მანეთი, სასკერს წლით—სამა (3) მანეთი. ცალკე ნომერი ღირს სამი შაური.

ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში თეატრალის რედაქციაში და გრიგ. ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში მუთისში—მ. ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ, редакция „Театръ“.

გავრმელდება ხელის მოწერა გასეთ

„თბილისის განცხადებაზე“

ბარნიატინსკის ქუჩ. ბელოის-სეულ როტინოვის სახლში.

მიიღება ხელის მოწერა 1885 წლისათვის მართულ სასულიერო ბაზეთს

„მწვემსჯედ“

და „მწვემსი“-ს რუსულ თვიურ დამატებაზედ.

ფასი მთელი წლის ვაკხავნით — 5 მან.

ნახევარი წლის — — — — — 3 მან.

რუსული თვიური დამატებით

ერთი წლისა — — — — — 6 მან.

ნახევარ წლისა — — — — — 4 მან.

ცალკე რუსული დამატების

ფასი წლის — — — — — 3 მან.

ნახევარი წლისა — — — — — 2 მან.

გასეთისა დაბარება შეიძლება ამ ადრესით:

Въ Къырлии, въ редакцію „Мцкемси“.

Дозволено Цензурою Тифлисъ, 1885 г. 29 сентября.

ისეიდება.

ქართ. ლექსიკონი საბა ორბელიანისა	4 მ.
გასუშტის ისტორია	— — — 3 მ.
გიორგი ერისთავის თხზულებანი	2 მ.
ქართ. ბოტანიკური ლექსიკონი	— — — 2 მ.
გარამაზისი	— — — — — 1 მ. 50 კ.
თარნიკე ერისთავი ზოგა აკაკისა	1 მ. —

და სხვა უოველგვარე ქართული წიგნები.

გრ. ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში ისეიდება

ლექსნი

თქმულნი ბესარიონ (ბესიკის) გაბაშვილისაგან. ფასი 30 კაპ.

Типография Гр. Чарквиани. სტამ. გრ. ჩარკვიანისა.